

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

23. desember 2016

Sabimas innspill til anbefalingene fra utvalget om grønn konkurransekraft

Norge har et overordnet mål om å stanse tapet av naturmangfold, fordi vi som mennesker er avhengige av de tjenestene naturen produserer og fordi naturen har verdi i seg selv. En mangfoldig natur er en robust natur. Artsrik og hel natur tar mindre skade av et varmere klima, enn artsfattig og oppstykket natur.

Økosystemene er grunnlaget for produksjon av mat, medisiner og en rekke materialer. De renser luft og vann, binder karbon, beskytter mot flom, ras, storm og erosjon, og de gir oss mulighet for både åndelige og fysiske opplevelser. Og ikke minst: ved en bærekraftig utnyttelse og forvaltning kan de fortsette å levere disse livsviktige tjenestene i overskuelig fremtid. God naturforvaltning er med andre ord både en uhyre viktig og en svært fornuftig investering.

De menneskelige påvirkningene av naturen er økende. Arealbruk, forurensning, klimaendringer, fremmede arter og høsting av naturressurser er årsakene til omfanget av artstap som vi ser i dag. Vi regner med at vi mister arter hundre til tusen ganger raskere enn uten disse påvirkningene. Viktige tiltak for å begrense tapet av biomangfold er å regulere og begrense påvirkninger, tilrettelegge for avbøtende tiltak og sikre helhetlige og effektive beslutningsprosesser og rammeverk.

Det er maktpåliggende å minne om selve årsaken til at det er viktig å bekjempe klimaendringene; å stanse tapet av naturmangfold og sikre livs- og ressursgrunnlaget på kloden. Klimaendringene er i økende grad en pådriver for tapet av naturmangfold, men overbeskatning og arealbruk er enn så lenge hovedårsakene. En norsk strategi for grønn konkurransekraft må derfor være forankret i verdiskaping som er bærekraftig både for klima og natur.

Retningen Norge går i for et grønt skifte har stor betydning for naturmangfoldet, og våre naturressurser må forvaltes godt. Sabima støtter mange av anbefalingene i rapporten – grønn konkurransekraft

Sabima vil spesielt trekke frem:

- FNs bærekraftsmål må danne rammen for norsk næringsutvikling
- Norsk skogbruk må bli bærekraftig før det kan vokse
- Bærekraften i marine næringer må sikres

Sabima anerkjenner det viktige arbeidet ekspertgruppen for grønn konkurransekraft har gjort med denne anbefalte strategien. Den viser behovet for en bred og helhetlig kursendring, på tvers av sektorer og samfunnsområder, og behovet for å gjøre mange små og store endringer som til sammen vil føre oss til lavutslippsamfunnet.

Sabima støtter WWF sine anbefalinger og mener at for å forankre dette politisk i Stortinget må det utarbeides en stortingsmelding

- Arbeidet må tas videre i form av en Stortingsmelding som utarbeides av KLD.

Sabima viser også til våre innspill til grønn skattekommisjon, som kan dreie skattepolitikken i en grønnere retning.

Norsk skogbruk må bli bærekraftig før det kan vokse

Sabima er svært bekymret for økt satsning på å utnytte ressurser fra skogen uten vesentlige endringer i dagens skogbruk. En grønn omstilling må skje på naturens premisser, og sørge for at skogens rolle for naturmangfoldet og som karbonlager blir ivarettatt. Økonomisk vekst i skogbruket må være bygget på kvalitet fremfor kvantitet. Økt FSC-sertifisering av norsk skogbruk, vesentlige forbedringer i begge sertifiseringsordninger, vern av de viktigste områdene for naturmangfoldet og stans av skadelig praksis som flatehogst og andre miljøhensyn, stans i bruk av fremmede treslag og hogst av verneverdig skog må være forutsetninger for en videre utvikling av norsk skogbruk.

Sabima er opptatt av at norsk skogbruk skal være så bærekraftig som mulig, for å kunne ta vare på naturmangfoldet i skogen og samtidig kunne sikre god verdiskaping i skog- og trenæringen.

Det trengs en kraftig forbedring av miljøhensynene i skogbruket for å redusere konfliktene med naturmangfold, friluftsliv og andre interesser, og myndighetene må bidra til at miljøkravene forbedres. Bærekraftforskriften til skogloven er utdatert og må revideres. Det trengs overordnede miljøhensyn som ivaretar naturverdiene og naturgodene, og som bedre sikrer den betinget fornybare ressursen som skogen er.

FSC-prosessen har i 2016 kommet i gang igjen i Norge, med et samarbeid mellom miljøorganisasjonene og industrien for å utarbeide en nasjonal risikovurdering for controlled wood. Det er også forutsatt at det skal utarbeides en nasjonal FSC-standard, og når dette er kommet på plass vil dette være et svært viktig bidrag til et mer bærekraftig skogbruk. Økt FSC-sertifisering av norsk skogbruk vil også være viktig for fremtidig pris og markedstilgang for norske produkter fra skogen. Økt skogvern er i tillegg viktig for markedstilgangen, noe blant annet [Norske skog har bedt om i en årrekke](#). Skogvernet har imidlertid beveget seg i sneglefart og ligger på kun 3 prosent av den produktive skogen.

Kvalitet framfor kvantitet i skogbruket

Klimaet i Norge gjør at skogene våre er mer egnet til å produsere saktevoksende kvalitetsvirke framfor hurtigvoksende massevirke for papirproduksjon. Derfor ønsker Sabima en vridning i tankesettet i norsk skogbruk – fra kvantitetstenkning til kvalitetstenkning.

Det er bra at rapporten om Grønn konkurransekraft peker på økt videreføring i Norge. Det er imidlertid ikke råstofftilgangen som er begrensende her til lands. Økt effektivitet i skogbruket må derfor ha hovedfokus på økt verdiskaping ut fra de ressursene man i dag tar ut, framfor å øke uttaket. Med dagens kostnadsnivå er det utenkelig at Norge vil kunne konkurrere med nabolandene på selve råstoffproduksjonen. Verdiøkningen må derfor i all hovedsak komme fra økt kvalitet og økt grad av føring nasjonalt.

Skogsbilveier

Miljøfiendtlige subsidier må fases ut. Det finnes fremdeles en rekke slike subsidieordninger, som eksempelvis tilskudd til drift i bratt og vanskelig terreng og bygging av nye skogsbilveier, sågar inn i inngrepsfrie områder. Forskning viser at [veiløse \(inngrepsfrie\) skogsområder har like høye naturverdier](#) som verneområder, og det er derfor viktig å også sikre disse. I henhold til FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD) skal alle land fase ut slike subsidier, og dette har også blitt anbefalt av OECD. I NOU 2015:15 anbefaler grønn skattekommissjon: «*støtten til skogsbilveier og taubaner i skogbruket avvikles.*» og «*midler fra skogfondsordningen tillates ikke benyttet til bygging av skogsbilveier og hogst i bratt terreng.*»

Sabima laget i 2011 en utredning som viste at de fleste tildelinger av tilskudd til bygging av skogsbilveier og hogst i bratt og vanskelig terreng ikke følger de pålagte miljørettslige prinsippene i Naturmangfoldoven. Vi legger til grunn at departementet er kjent med denne utredningen.

Daværende Statens landbruksforvaltning og Direktoratet for naturforvaltning la i 2010 fram rapporten «[Skogsveibygging og hensynet til inngrepsfrie naturområder i Norge \(INON\)](#)» som slo fast at skogsveinettet har i løpet av registreringsperioden (1988-2008), gitt utslag i et betydelig tap av inngrepsfri natur. For hele perioden 1988- 2008 er det landbrukssektoren som står for det største tapet av INON-områder, med et samlet bortfall på i overkant av 3800 km². Bortfallet skyldes i all hovedsak bygging av nye skogsbilveier. I Norge har vi bygget omkring 50 000 kilometer skogsbilvei. Til sammenlikning er Jordas omkrets på 40 000 kilometer. Når vi legger til Norges 50 000 kilometer traktorveier, som også hovedsakelig ligger i skogen, blir antallet kilometer ca 100 000 kilometer. Bare i den norske skogen har vi altså veier som rekker to og en halv gang rundt jordkloden.

Vi registrerer at utvalget ønsker mer satsing på subsidiering av skogsveinettet. Dette må i så fall avgrenses til å vedlikeholde eksisterende skogsveinett der dette er hensiktsmessig, og ikke nye veier som muliggjør ødeleggelse av skoger som er viktige for naturmangfold og friluftsliv. Særlig absurd ville det være om verneverdig skog som kunne bidra til å oppfylle Stortingets mål om 10 prosent skogvern ble gjort tilgjengelig for hogst med subsidiert veibygging fra Landbruks- og matdepartementet, mens de må vente på utredning for vern i mangel av penger på Klima- og miljødepartementet.

Skogbrukets egen [miljøstandard PEFC](#) har i «Kravpunkt 4. Skogsveier», tydelig frarådet bygging av skogsbilveier inn i store, sammenhengende villmarksområder i skog. Dermed bør heller ikke myndighetene subsidiere bygging av slike veier.

Ved planlegging av nye veganlegg skal skogeier dokumentere at veibygging over områder med registrerte spesielle miljøverdier unngås. I større sammenhengende skogarealer som har spesielle verdier for miljøvern eller friluftsliv og lite omfang av tekniske inngrep, skal nye veganlegg søkes unngått.

Skogens rolle som karbonlager må ivaretas

FNs klimapanel har lagt opp til at skogvern, sammen med restaurering av forringede skoger, stopp i avskoging, samt tilplanting på avskogede arealer der dette ikke skjer naturlig, er viktig for å øke evnen til verdens skoger til å ta opp og lagre karbon. Spesielt skogforringelse er en utfordring som i svært liten grad er adressert i nordlige skoger, inkludert i Norge. Anbefalingene fra FN's klimapanel blir ofte feilaktig fremstilt som at det mest klimavennlige er å drive mest mulig hogst. Det er en grov feiltolkning av klimapanelets anbefalinger.

Den boreale skogen utgjør et svært viktig karbonlager i et globalt perspektiv. Opp mot 85 prosent av karbonet i våre nordlige skoger lagres i jorda, ikke i trestammen, greiner og nåler/bladverk. Intensivt skogbruk vil gi et netto tap av karbon fra jorda ved at flatehogst slipper inn lys og varme som starter nedbrytningen av skogsjorda og dermed slipper ut klimagasser. Dessuten favoriserer flatehogst nedbrytersopper framfor mykorrhiza-sopper, der sistnevnte er uvurderlige for lagringen av karbon i skogsjorda. Utslipp fra skogbruk er blant annet avhengig av hvilke teknikker som brukes. Økt hogst har etter de fleste regnemåter et negativt klimaregnskap. Mer bruk av lukket hogst og økt rotasjonstid (la trærne stå lenger mellom hver hogst) vil bidra positivt til karbonregnskapet. Vi forventer at en stortingsmelding om grønn konkurransekraft vil slå fast at skogen skal forvaltes slik at den bidrar til å redusere klimautfordringene, og at slike klimavurderinger baseres på oppdatert kunnskap.

Vi går samtidig mot planting av trær på såkalt «nye arealer». Klimapanelet tar for seg planting etter avskoging, men det er ikke en aktuell problemstilling i Norge. Tilplanting med trær i kulturlandskap eller på matjord vil være negativt for naturmangfold og ha en tvilsom klimaeffekt.

Vekst må ikke gå på bekostning av naturmangfoldet

[Om lag halvparten av de utrydningstrua artene på den norske rødlista har sitt leveområde i skogen.](#) For 85 % av disse igjen utgjør skogbruk den største trusselen. Artene har både en egenverdi og en kjent eller ukjent verdi for industri, medisin eller økosystemfunksjonalitet, og det er tverrpolitisk enighet om å stanse tapet av naturmangfold.

Stortinget har gått inn for 10 prosent vern av norsk skog. Dette er et minimum for å bevare naturmangfoldet og sikre et representativt vern av ulike skogtyper. I dag er kun 3 prosent av den produktive skogen beskyttet i form av naturreservater og nasjonalparker. Vekst innen skogbruket må ikke gå på bekostning av naturverdiene i norsk skog. De viktigste områdene for naturmangfoldet må vernes og en stortingsmelding om grønn konkurransekraft må legge til grunn at man skal nå målet om 10 prosent representativt vern av den produktive skogen, og at de biologisk mest verdifulle skogområdene inkluderes i dette vernet.

Skogvern er også en viktig forutsetning for skogindustrien: – *Økt skogvern er en forutsetning for at industrien skal kunne levere bærekraftige produkter fra skogen*, sa Stein Lier Hansen i Norsk Industri i [forbindelse med felles krav om penger til skogvern i revidert nasjonalbudsjett](#).

Bioenergi og biodrivstoff

Veikartet fra skogbruksnæringen beskriver en stor økning i bruk av biodrivstoff og forutsetter at slikt drivstoff er klimanøytralt. Dette er en feilaktig forutsetning. Dersom man for eksempel øker hogstuttaket og reduserer rotasjonstiden for å erstatte fossil diesel med biodiesel fra trevirke, vil dette kunne gi en betydelig økning i klimagassutslipp over en lang periode – akkurat i den perioden vi trenger mest å redusere utslippene. Energieffektiviteten når man bruker biomasse fra trær til å produsere varme er betydelig høyere enn om man bruker det samme virket for produksjon av biodrivstoff. Å produsere biodrivstoff fra trevirke kan med dagens teknologi derfor ikke konkurrere med varme-/elektrisitetsproduksjon fra samme råvarebase med tanke på klima- og energiregnskapet, jf. rapporten «[Analyse av klimagassutslipp fra utnyttelse av skog til energiformål](#)». I jakten på nye kilder for biodrivstoff må man se etter plantemateriale som kan konverteres med betydelig lavere energiforbruk, eller satse på nyere teknologi som til eksempel tredjegerasjons biodrivstoff fra mikroalger.

Ved satsing på biodrivstoff er det samtidig viktig å benytte seg av restprodukter fra skogen, så lenge dette ikke fører til økte klimagassutslipp. Restprodukter fra skogsdrifter (GROT) kan utgjøre grunnlaget for bioenergiproduksjon med i all hovedsak lave utfordringer knyttet til bevaring av naturmangfold og andre verdier i skogen. Samtidig er det ikke alle restprodukter som bør brukes; oppgraving av stubber etter hogst har betydelige negative effekter både fra et naturmangfolds- og klimaperspektiv. I tillegg er vi svært bekymret for at økt verdi på energifraksjonen kan føre til regelstridig uttak av stående eller liggende dødt virke, og uheldige prioriteringer ved gjensetting av livsløpstrær. Nøyaktig oppfølging av miljøkrav, og økt antall kontroller utført av norske skogbruksmyndigheter, er svært viktig her.

Sabimas anbefalinger angående skog

En stortingsmelding om grønn konkurransekraft må sørge for:

- Tiltak for økt verdiskapning gjennom foredling og kvalitetsprodukter fra norsk skog.
- Fjerne miljøfiendtlige skogbrukssubsidier som støtte til bygging av skogsbilveier, og eventuelt vri tilskuddsordninger for skogbruket over til mer miljøvennlige tiltak som miljøriktig tynning, ungsogspleie med sikte på kvalitetsvirke, bedre miljøkvaliteter og lukkede hogster, fleraldersskogbruk, plukkhogst, lukket hogst, økt rotasjonslengde, fjerning av fremmede treslag og skjøtsel av styvingstrær.
- Målrettet støtte til pelletsproduksjon av overskuddsflis fra sagbrukene og tiltak for å etablere et effektivt varmemarked i Norge.
- Krav til miljøregnskap for biodrivstoff som tar hensyn til både naturmangfold og klima.
- Å øke skogbrukets rolle i klimaarbeidet ved å betale skogeiere for å la skogen stå lenger (økt rotasjonstid).
- Rask og effektiv gjennomføring av målet om representativt vern av 10 prosent av den produktive skogen

- Forbud mot hogst av verneverdig gammelskog for å sikre at disse skogene ikke hogges før de rekker å bli vernet.
- Forbud mot skogsbilveier inn i inngrepsfrie villmarksområder og verneverdig skog, og opprettholde inngrepsfrie områder (INON) som forvaltningsbegrep i Norge. Dessuten avgrense tilskudd til skogsbilveger til vedlikehold. Dette krever revisjon av landbruksveiforskriften.
- Styrking av miljøregelverket i skogbruket gjennom endringer i bærekraftforskriften.

Angående marine problemstillinger vil Sabima kort anbefale følgende:

- Arbeidet med den nye marine verneplanen må sikre at et representativt utvalg på 10 prosent av våre mest produktive og økologisk viktige havområder blir vernet
- Miljøregelverket for oppdrettsnæringen må sikre at kvalitetsnormen for villaks kan nås, og rømming av laks og lakselus må minimeres eller elimineres.
- Ingen nye konsesjoner for oppdrett må gis i nærheten av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.
- Det må arbeides for å snarest mulig innføre krav om lukkede anlegg for å begrense både rømminger, lakselus og forurensing, og også for å samle opp organisk avfall fra merdene som en betydelig bioressurs i en sirkulær økonomi.

Vennlig hilsen

Christian Steel
Generalsekretær